

Woke culture : Τί σημαίνει Woke κουλτούρα; Οι θρησκευτικές της ρίζες και οι φιλοσοφικές παρανοήσεις της.

Αρχιμανδρίτης Θεόφιλος Λεμοντζής, Δρ. Θεολογίας.

Εάν ζούσε στην εποχή μας ο κοινωνιολόγος Μαξ Βέμπερ ίσως να μην του κέντριζε τόσο πολύ το ενδιαφέρον για το πώς μέσα από τις θρησκευτικές προϋποθέσεις του Προτεσταντισμού αναδύθηκε το καπιταλιστικό σύστημα, ώστε να γράψει το περίφημο έργο «Η προτεσταντική ηθική και το πνεύμα του καπιταλισμού»^[1].

Είναι βέβαιο όμως ότι θα εντυπωσιαζόταν από το πώς οι πουριτανικές τάσεις μιας ιδιαίτερης καλβινιστικής ηθικής η οποία κατατείνει να ορίζει την ομοιομορφία στην σκέψη και την συμπεριφορά, να καταρτίζει λίστα απαγορεύσεων, να λογοκρίνει, να απαιτεί συμμόρφωση, να διεκδικεί την αυθεντία, να παρουσιάζεται ως ο χωροφύλακας της παγκόσμιας ηθικής συνείδησης και να αναγορεύει τη διαφορετική άποψη ως «βέβηλο», έχουν οδηγήσει στην εμφάνιση ενός ιδιότυπου κοινωνικού φαινομένου, με το όνομα «Woke culture», που φθάνει στα όρια του θρησκευτικού, ώστε ο φιλόσοφος Jean-François Braunstein στο δοκίμιό

του «La Religion Woke»^[2], να συγκρίνει το κίνημα αυτό με την αναβίωση του προτεσταντικού ευσεβισμού πριν από 200 χρόνια^[3].

Άλλωστε, το όραμα των Καλβινιστών του 16^{ου} αιώνα για την πόλη της Γενεύης^[4] συμπίπτει με αυτό της Woke ιδεολογίας, το χτίσιμο δηλαδή μιας κοινωνίας επάνω σε μια ομοιόμορφη ηθική, σκέψη και συμπεριφορά, με ολοκληρωτικά χαρακτηριστικά. Και για να το επιτύχουν αυτό οι θρησκευτικοί άρχοντες της Γενεύης είχαν ως κύριο καθήκον την επίβλεψη των δημοσίων και ιδιωτικών ηθών, αλλά και την επίμονη και αδιάκριτη παρακολούθηση της ιδιωτικής ζωής κάθε ατόμου^[5]. Επισκέπτονταν χωρίς προειδοποίηση όλα τα σπίτια για να ερευνήσουν τις συνήθειες των μελών της κάθε οικογένειας και οι ελαφρότερες μορφές παρέκκλισης από τους κανόνες της πόλης τιμωρούνταν^[6].

Αυτού του είδους οι καλβινιστικές πρακτικές δεν παραπέμπουν ευθέως στο κύριο όπλο της Woke ιδεολογίας, που είναι η λεγόμενη cancel culture; Δηλαδή, στις πρακτικές ακύρωσης και εξάλειψης των αντιπάλων με τη μορφή έντονου ελέγχου και κριτικής, μποϊκοτάζ, στοχοποίησης, διεκδικώντας για τον εαυτό της έναν μανιχαϊστικό εκλεκτισμό των «καθαρών» έναντι των «βέβηλων» αντιφρονούντων^[7]. Έτσι όταν η ερευνήτρια ενός think tank της Ουάσιγκτον, Μάγια Φορστέιτερ υποστήριξε ότι «οι άνδρες δεν θα μπορέσουν ποτέ να γίνουν γυναίκες», υπονοώντας τα άτομα εξ αλλαγής φύλου, είχε ως αποτέλεσμα να χάσει τη δουλειά της^[8] και στο Πανεπιστήμιο του Exeter, μία καθηγήτρια κατηγορήθηκε ως τρανσοφοβική επειδή τόλμησε να πει ότι μόνο οι γυναίκες έχουν έμμηνο ρύση. Η ατυχής καθηγήτρια είχε ξεχάσει ότι η Woke κουλτούρα επιβάλλει να μην μιλάμε για γυναίκες, αλλά μόνο για «πρόσωπα με έμμηνο ρύση»^[9], απορρίπτοντας εσκεμμένως την επιστημονική αλήθεια ότι κανένας άντρας που κάνει αλλαγή φύλου δεν έχει έμμηνο ρύση. Και όταν η διάσημη Βρετανίδα συγγραφέας J. K. Rowling αμφισβήτησε ότι τα τρανς άτομα είναι γυναίκες^[10] κινδύνεψε ακόμη και να φυλακισθεί στη Σκωτία^[11] σύμφωνα με νέο νόμο που διώκει απόψεις και ιδέες^[12].

Ασφαλώς δεν υπάρχουν πια στην πλατεία της Γενεύης τα ικριώματα που έστηναν οι Καλβινιστές για να εκτελέσουν τους αντιφρονούντες απέναντι στον πουριτανισμό που επέβαλλαν, αλλά βιώνουμε μια μεταμορφωμένη Ιερά Εξέταση^[13]. Έτσι έχουν στηθεί διαδικτυακά «ικριώματα» που

τείνουν να εξαλείψουν οποιονδήποτε έχει διαφορετική γνώμη από τα δόγματα της Woke αποσκοπώντας σε μια πουριτανική περιχαράκωση της κοινωνίας ώστε να οδηγηθεί σε έναν εξαγνισμό από όσους αυτοί θεωρούν ρατσιστές, αποικιοκράτες, τρανσοφοβικούς, κ.ο.κ., επιδεικνύοντας ζήλο θρησκευτικής σέκτας. Έτσι η J. K. Rowling είδε να καίγονται βιβλία της σε δημόσιες πυρές^[14], να οργανώνονται εκστρατείες για μπούκοτάζ στα βιβλία της και απειλήθηκε επανειλημμένα η ζωή της. Ζούμε, άραγε, καταστάσεις της εφιαλτικής Ωκεανίας του «1984» του Όργουελ που όλοι οφείλουν να υιοθετήσουν τα Woke δόγματα και ενθαρρύνονται να καταγγέλλουν τις παρεκτροπές από αυτά;^[15]

Τι σημαίνει όμως Woke κουλτούρα; Ο όρος είναι αφροαμερικανικό ιδίωμα της λέξης «awake»^[16], που σημαίνει «ξυπνάω», «αφυπνίζομαι» και εμφανίστηκε στις αρχές της δεκαετίας του 2010, για να εκφράσει την επαγρύπνηση, την αφύπνιση εναντίον προκαταλήψεων και διακρίσεων που σχετίζεται με το φύλο, τη φυλή, τη διαφορετικότητα.

Συγγενής όρος της πολιτικής ορθότητας ουσιαστικά εξελίχθηκε σε μια καθολική αποδόμηση κάθε σταθερής αξίας^[17], του φύλου και της φυλής, διεκδικώντας την ακύρωση ολόκληρου του ιστορικού παρελθόντος. Έτσι σε πανεπιστήμια, απαιτούν την κατάργηση της αρχαίας ελληνικής τραγωδίας, του Πλάτωνα και του Σαίξπηρ, διότι «προωθούν τον ρατσισμό, τη λευκή υπεροχή και την πατριαρχία», όπως διατείνονται. Διεξάγεται ένα κυνήγι μαγισσών που στοχοποιεί την «λευκότητα»^[18] και τη δυαδικότητα των φύλων, ενώ προωθείται η καθιέρωση αρνητικών διακρίσεων έναντι της κοινωνικής πλειοψηφίας. Στην πράξη, το Woke κίνημα επανεισάγει αντεστραμμένη την φυλετικοποιημένη σκέψη του ρατσισμού^[19], εισάγει έναν αντιρατσιστικό ρατσισμό^[20], επικροτώντας έναν μανιχαϊσμό όπου όλος ο δυτικός πολιτισμός θεωρείται ρατσιστικός, σεξιστικός και αποικιοκρατικός^[21], όλοι οι πλούσιοι είναι κακοί^[22], όλοι οι λευκοί άντρες, ακόμα και οι ζητιάνοι, θεωρούνται προνομιούχοι^[23], όπως π.χ. η εταιρεία ουϊσκι Jack Daniel's που έκανε διακρίσεις σε βάρος των λευκών ανδρών στη διαδικασία πρόσληψης προσωπικού^[24], και μόνο η βιβλιογραφία που προέρχεται από γυναίκες, γκέι ή έγχρωμους ερευνητές θεωρείται αξιόπιστη^[25], θυμίζοντας όλα αυτά την οργουελική φράση από το μυθιστόρημα «Η φάρμα των ζώων»: «όλα τα ζώα είναι ίσα, αλλά μερικά ζώα είναι πιο ίσα από τα άλλα».

Το Woke κίνημα, ως «θεωρία αφύπνισης», δεν διεκδικεί πρωτοτυπία. Ήδη αιώνες πριν, η χριστιανική αίρεση του Γνωστικισμού^[26] έκανε λόγο για την αφύπνιση του θεϊκού στοιχείου του ανθρώπου που είναι φυλακισμένο στο σώμα του^[27] ώστε να κατανοήσει την αληθινή του φύση^[28]. Δεν γνωρίζουμε αν οι θεωρητικοί της Woke κουλτούρας διάβασαν κείμενα του Γνωστικισμού, ή των επιγόνων του, όπως το θεοσοφικό σύστημα της Μπλαβάτσκι^[29] ή σύγχρονων σεκτών της Νέας Εποχής^[30]. Είναι όμως βέβαιο ότι βασικές ιδέες του Γνωστικισμού ανευρίσκονται μέσα στα δόγματα της Woke κουλτούρας όπως ο δυαλισμός ψυχής και σώματος, η ενοφυλία και η αφυλία. Γι' αυτό άλλωστε πολλοί συνδέουν την Woke κουλτούρα με τον Γνωστικισμό^[31].

Υποσημειώσεις:

[1] Ο Μάξ Βέμπερ (1864-1920), Γερμανός κοινωνιολόγος και οικονομολόγος, μελέτησε τους παράγοντες που οδήγησαν στον καπιταλισμό. Για τον Βέμπερ το σημαντικότερο στοιχείο στην κατανόηση της καπιταλιστικής ανάπτυξης είναι ο τρόπος με τον οποίο η προτεσταντική καλβινιστική θεολογία περί σωτηρίας της ψυχής συνδέθηκε με μια εργασιακή ηθική που δίνει έμφαση στη σκληρή δουλειά, στον ασκητικό βίο, στη συστηματική αποταμίευση και στη χωρίς εκκλησιαστικούς ενδιάμεσους σχέση του πιστού με το θείο. Το καλβινιστικό δόγμα περί απόλυτου προορισμού, ώθησαν ώστε η επιτυχία στον επαγγελματικό και οικονομικό τομέα να ερμηνευθεί ως σοβαρή ένδειξη πως ο πιστός είναι μεταξύ των «εκλεκτών» του Θεού. Αυτή η θεολογία περί εργασίας, οικονομικής επιτυχίας και σωτηρίας οδήγησε σε μια έντονη εξατομίκευση τόσο στον θρησκευτικό όσο και στον οικονομικό χώρο. Βλ. Max Weber, Η προτεσταντική ηθική και το πνεύμα του καπιταλισμού, εκδ. Το Βήμα, Αθήνα, 2010. Επίσης βλ. το άρθρο: Μαξ Βέμπερ / Καπιταλισμός καλβινιστικής ευλάβειας, στο <https://tvxs.gr/istoria/sansimera-istoria/max-vemper-kapitalismos-kalvinistikis-eylaveias/>.

[2] Jean-François Braunstein, La religion Woke, ed. Bernard Grasset, 2022.

[3] Βλ. το άρθρο: «Το κίνημα Woke είναι μία θρησκεία χωρίς συγχώρεση», στο [https:// ardin-rixi.gr/archives/250354](https://ardin-rixi.gr/archives/250354) και https://aktines.blogspot.com/2023/05/Woke_26.html.

[4] Βλ. Δ.Καλοποθάκη, Ιωάννης Καλβίνος, στο <https://gec.gr/ιωάννης-καλβίνος/>.

[5] W. Durant, The Story of Civilization, New York 1959. Βλ. επίσης το άρθρο: «Είχαν οι Προτεστάντες Ιερά Εξέταση; «Η πόλη τού Θεού». Η Προτεσταντική άποψη τής θρησκευτικής δικτατορίας», στο <https://www.oodegr.com/oode/protestant/I.Exetasi1.htm>.

[6] Ά. Μεταλλίδη, Η Θεολογία του Καλβίνου και η διακυβέρνηση της Γενεύης, στο <https://www.offlinerpost.gr/2022/11/10/h-theologia-tou-kalvinou-kaih-diakubernhsh-thsgeneuhs/>.

[7] Τ. Θεοδωρακόπουλου, Η ιδεολογία του «γουοκισμού», στο <https://www.kathimerini.gr/opinion/562968391/i-ideologia-toy-goyokismoy/>.

[8] Βλ. το άρθρο: «Woke, cancel culture και Τζ. Κ. Ρόουλινγκ», στο <https://www.tovima.gr/print/vimagazino/Woke-cancel-culture-Ifkai-tz-k-rooulingk/>.

[9] Ε. Σαρηγιαννίδη, Ούτε ο Μυστικός Δείπνος δεν γλίτωσε από τους ταλιμπάν της woke κουλτούρας!, στο <https://slpress.gr/koinonia/oute-o-mistikos-deipnos-den-glitose-apoloustalimpan-tis-woke-koultouras>.

[10] Γ. Πανόπουλος: «Ας τελειώνουμε με τη Woke Culture», <https://www.protothema.gr/life-style/article/1447500/giorgos-panopoulos-as-teleionoume-me-ti-Woke-culture/> και Τζ. Κ. Ρόουλινγκ: «Ελάτε να με συλλάβετε» – Τι συμβαίνει με τη συγγραφέα του Χάρι Πότερ, στο <https://www.cnn.gr/kosmos/story/412966/tz-k-rolingk-elate-na-mesyllavete-ti-symvai-nei-me-ti-syggrafea-tou-xari-poter>.

[11] Βλ. το άρθρο: <https://www.tanea.gr/2024/04/02/world/kindyneyei-na-syllifthei-isyggrafeas-tou-xari-poter/>.

[12] Βλ. το άρθρο: «Συλλάβετέ με»: Η JK Rowling αμφισβητεί τον νέο νόμο της Σκωτίας για υποκίνηση μίσους και προκαλεί την αστυνομία» στο <https://hellasjournal.com/2024/04/sillavete-me-i-jk-rowling-amfisviti-ton-neo-nomo-tis-skotias-gia-ipokinisi-misouske-prokali-tin-astinomia/> Η JK Rowling αντιδρώντας στον νέο νόμο τόνισε τα εξής: «η ελευθερία του λόγου και των πεποιθήσεων βρίσκεται στο τέλος της αν η ακριβής περιγραφή του βιολογικού φύλου τεθεί εκτός νόμου». Δηλαδή, εάν επιτευχθεί ο στόχος της τρανς ιδεολογίας που ισχυρίζεται ότι το βιολογικό φύλο δεν έχει καμία απολύτως σημασία και γυναίκα είναι όποιος δηλώνει ή αισθάνεται γυναίκα. Βλ. Γ. Πανόπουλου, JK Rowling ένα-ντίον της Woke

παράνοιας – Το τέλος της ελευθερίας του λόγου, στο <https://www.ekirikas.com/jk-rowling-enantion-tis-Woke-paranoias-to-telos-t/>.

[13] Γ. Πανόπουλος: «Ας τελειώνουμε με τη Woke Culture», στο <https://www.protothema.gr/life-style/article/1447500/giorgos-panopoulos-as-teleionoume-me-ti-Woke-culture/>.

[14] Γ. Πανόπουλου, Η Woke σχέση που απειλεί τον Δυτικό κόσμο, στο <https://granleo.substack.com/p/Woke>.

[15] Γ. Πανόπουλου, JK Rowling εναντίον της Woke παράνοιας – Το τέλος της ελευθερίας του λόγου, στο <https://www.ekirikas.com/jk-rowling-enantion-tis-Woke-paranoias-totelos-t/>.

[16] Βλ. <https://el.wikipedia.org/wiki/Woke>. Μ. Στούκα, Η «Woke» κουλτούρα, ο καταχρηστικός δικαιωματισμός, η «ετεροφοβία» και οι προκαταλήψεις, στο <https://www.protothema.gr/stories/article/1371274/i-Woke-koultoura-o-katahristikos-dikaiomatismos-i-eterofobia-kai-oi-prokatalipseis/>.

[17] Ε.Σαρηγιαννίδη, Οι Woke θέλουν να ξαναγράψουν τον πολιτισμό! – Τελευταίο θύμα τους ο Καραγάτσης, στο https://slpress.gr/idees/oi-Woke-theloun-na-xanagrapsoun-ton-politismo-teleftaio-thima-tous-o-karagatsis/#google_vignette.

[18] Βλ. το άρθρο: Πασκάλ Μπρυκνέρ: Πώς κατέληξε ο «λευκός» άνδρας ο αποδιοπομπαίος τράγος της εποχής μας;, στο <https://www.anixneuseis.gr/pασκάλ-μπρυκνέρ-πώς-κατέληξε-ο-λευκό/>.

[19] Woke. Η καθολική αποδόμηση: Έθνος-φύλο-φυλή, (Συλλογικό έργο)Αθήνα 2023.

[20] Ε.Σαρηγιαννίδη, Ούτε ο Μυστικός Δείπνος δεν γλίτωσε από τους ταλιμπάν της woke κουλτούρας!, στο <https://slpress.gr/koinonia/oute-o-mistikos-deipnos-den-glitose-aro-tous-talimpan-tis-woke-koultouras>

[21] Βλ. το άρθρο:Γ. Πανόπουλος: «Ας τελειώνουμε με τη Woke Culture», στο <https://www.protothema.gr/life-style/article/1447500/giorgos-panopoulos-as-teleionoume-me-ti-Woke-culture/>.

[22] Βλ. το άρθρο: «Έλον Μασκ: Ο ιός της Woke κουλτούρας “σκότωσε” τον γιο μου που έγινε τρανς», στο <https://www.protothema.gr/world/article/1522840/elon-mask-o-ios-tis-Woke-koultouras-skotose-ton-gio-mou-pou-egine-trans-deite-video/>.

[23] Γ. Πανόπουλου, Η Woke σχέση που απειλεί τον Δυτικό κόσμο, στο <https://granleo.substack.com/p/Woke>.

[24] Βλ. το άρθρο: «Μετά τη Harley Davidson και η Jack Daniel’s τερματίζει τη woke φρενίτιδα – Ουράνια τόξα και καπιταλισμός δεν πάνε μαζί», στο <https://newsfire.gr/culturewars/meta-ti-harley-davidson-kai-i-jack-daniels-termatizei-ti-woke-frenitida-ourania-toxa-kai-kapitalismos-den-pane-mazi/>

[25] Βλ το άρθρο: «Πώς η Woke κουλτούρα έχει επιβάλει διακρίσεις στα πανεπιστήμια της Σουηδίας», στο <https://www.athensvoice.gr/epikairotita/politiki-oikonomia/789741/pos-i-Woke-koultoura-ehei-epivalei-diakriseis-sta-panepistimia-tis-souidias/>

[26] Με τον όρο «Γνωστικισμός» χαρακτηρίζεται ένας μεγάλος αριθμός θρησκευτικών συστημάτων τα οποία επιδιώκουν μέσω μιας απόκρυφης Γνώσης που έχει αποκαλυφθεί στους μνημένους να λυτρώσουν τον άνθρωπο. Βλ. αγίου Επιφανίου Κύπρου, Πανάριον, PG 41, 513C. Η έννοια της Γνώσης είναι κοινή σε όλα τα γνωστικά συστήματα και είναι αυτό το στοιχείο, το οποίο ώθησε τους ερευνητές να ονομάσουν την κίνηση αυτή «Γνωστικισμό», ή αλλιώς «Γνώση» και τούς πιστούς αυτής της κίνησης “Γνωστικούς”. Ο όρος «Γνώση» δηλώνει ότι οι Γνωστικοί γνωρίζουν κάτι το οποίο αγνοείται από τούς κοινούς ανθρώπους. Ο Γνωστικός δεν γνωρίζει κάποιο μυστήριο επειδή το διδάχθηκε από κάποιον, αλλά επειδή του αποκαλύφθηκε. Βλ. αναλυτικά Αρχιμ. Θεοφίλου Λεμοντζή, Η χρήση της Αγίας Γραφής εναντίον των αιρέσεων από τον Άγιο Επιφάνιο Κύπρου(διδακτορική διατριβή), Θεσσαλονίκη 1998,σελ.68εξ. και J. Godwin, Μυστηριακές θρησκείες του αρχαίου κόσμου, μτφ.Π. Χιωτέλλη, Αθήνα 1996,σελ.87-92.

[27] Επιφανίου Κύπρου, Πανάριον, PG 41, 300B.

[28] Αρχιμ. Θεοφίλου Λεμοντζή, Η χρήση της Αγίας Γραφής εναντίον των αιρέσεων από τον Άγιο Επιφάνιο Κύπρου,ο.π.,σελ.69.

[29] Η Έλενα Πετρόβνα Μπλαβάτσκι ήταν αποκρυφίστρια και πνευματιστική διάμεσος. Ίδρυσε την θεοσοφική εταιρεία το 1875 και επηρέασε την πλειονότητα σχεδόν των σύγχρονων αποκρυφιστικών-πνευματιστικών οργανώσεων. Ο π. Κυριακός Τσουρός επισημαίνει ότι η “Νέα εποχή του Υδροχόου”, όρο που εισήγαγε η θεοσοφίστρια Άλις Μπέϊλυ, είναι γέννημα και θρέμμα της θεοσοφικής σχολής της Μπλαβάτσκι. Βλ. πρωτοπρεσβυτέρου Κυριακού Τσουρού, Η εγκαθίδρυση της “Νέας παγκόσμιας θρησκείας”, στο <https://faneromenihol.gr/index.php/o-ieros-naos-2/oi-airseis/3334-2013-08-26-05-47-37>.Περισσότερα για τις ιδέες της θεοσοφίας βλ. Π.Τρεμπέλα, Θεοσοφία, Αθήνα 1998, πρωτοπρεσβυτέρου Αντωνίου

Αλεβιζοπούλου, Κριτική θεώρηση της Θεοσοφίας, Ο Αποκρυφισμός στο φως της Ορθοδοξίας, Αποκρυφιστικές ομάδες, τ. 4-10, Αθήνα 1996, Αρχιμ. Χαράλαμπος Βασιλόπουλος, Ξεσκέπασμα της Θεοσοφίας, εκδ. Ορθόδοξου Τύπου, Αθήναι 1989, Αρχιμ. Θεοφίλου Λεμοντζή, Θεοσοφία. Σύνοψη του αρχαίου αποκρυφισμού και έκφραση του σύγχρονου. Εισήγηση εις την ΚΒ΄ Πανορθόδοξη Συνδιάσκεψη επί των Αιρέσεων και της Παραθρησκείας, Θεσσαλονίκη 2010,σελ.7-24 και του ιδίου, “Deus inversus”. Δοξασίες και αντιλήψεις περί Θεού της θεοσοφικής εταιρείας. Εισήγηση εις την ΛΑ΄ Πανορθόδοξη Συνδιάσκεψη επί των Αιρέσεων και της Παραθρησκείας, Ναύπλιο 2019, στο <https://www.entaksis.gr/deus-inversus> και Θεοσοφία: Μελέτη και αναίρεση των θεοσοφικών αντιλήψεων εξ επόψεως Ορθόδοξου Θεολογίας, στο <https://www.pemptousia.gr/2022/09/theosofia-meleti-ke-aneresi-ton-theosofikon-antilipseon-ex-eropseos-orthodoxou-theologias/>.

[30] Περισσότερα για τα σύγχρονα αποκρυφιστικά συστήματα βλ.: πρωτοπρεσβυτέρου Αντωνίου Αλεβιζόπουλου, Ο αποκρυφισμός στο φως της ορθοδοξίας. Νεοαποκρυφισμός, Αθήνα 1996, του ιδίου Αποκρυφισμός, Γκουρουισμός, Νέα Εποχή, Αθήνα 1997 και πρωτοπρεσβυτέρου Κυριακού Τσουρού, Η εγκαθίδρυση της «Νέας παγκόσμιας θρησκείας», στο <https://faneromenihol.gr/index.php/o-ieros-naos-2/oi-aireseis/3334-2013-08-26-05-47-37>.

[31] B.J.Michael, Gnosticism: the Original ‘Woke’ Culture, στο <https://onepeterfive.com/gnosticism-Woke/> και C. Ontiveros, Are the Woke the New Gnostics?, στο <https://www.classicalfuturist.com/p/are-the-Woke-the-new-gnostics>.

Πηγή : <https://www.pemptousia.gr/>